

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Fundacje korporacyjne i fundacje polityczne na tle ogólnych regulacji dotyczących fundacji

Author: Anna Gronkiewicz, Agnieszka Ziółkowska

Citation style: Gronkiewicz Anna, Ziółkowska Agnieszka. (2013). Fundacje korporacyjne i fundacje polityczne na tle ogólnych regulacji dotyczących fundacji. "Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej" Vol. 7, No 1 (2013), s. 95-116

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

FUNDACJE KORPORACYJNE I FUNDACJE POLITYCZNE NA TLE OGÓLNYCH REGULACJI DOTYCZĄCYCH FUNDACJI

*CORPORATE FOUNDATIONS AND POLITICAL FOUNDATIONS
ON THE BACKGROUND OF GENERAL REGULATIONS CONCERNING
FOUNDATIONS*

ANNA GRONKIEWICZ*, **AGNIESZKA ZIÓŁKOWSKA****

Abstract

There is a constitutional right to create a foundation. The legal basis of their functioning is the Act on foundations (6 April 1984) as well as founder or external entity created statutes. Corporate and political foundations are the new categories of foundation. The first type is created by large companies and acts between two sectors, non-governmental and economic. Most often the target groups of corporate foundations are: children, youth, invalids, patients, students and scientists. In Polish legal system creating political foundations is as long as foreseen (we have only the draft of a bill now). The existence of foundations improves the quality of public debate, the promotion of democratic values in country, increase in citizens' electoral activity and their civil consciousness, as well as the growth of political culture.

1. Wstęp

Institucja fundacji ma długą tradycję w polskiej rzeczywistości, gdyż funkcjonowały już w okresie międzywojennym. Wówczas wyodrębniano fundacje prywatne i fundacje publiczne, przy czym te ostatnie klasyfikowa-

* dr Anna GRONKIEWICZ, Uniwersytet Śląski, Wydział Prawa i Administracji, Katowice.

** dr Agnieszka ZIÓŁKOWSKA, Uniwersytet Śląski, Wydział Prawa i Administracji, Katowice.

no na: państwowe i niepaństwowe. Wznowienie ich działania, po przerwie w okresie Polski Ludowej (dekret z 24 kwietnia 1952 r. o zniesieniu fundacji, Dz.U. Nr 27, poz. 72), nastąpiło w wyniku uchwalenia ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 z późn. zm., zwana dalej: u.f.). W aktualnym stanie prawnym fundacje uczestniczą w obrocie prawnym w oparciu o wspomnianą ustawę oraz przyjęty statut.

Fundacje - obok stowarzyszeń - stanowią drugą największą pod względem liczebności grupę organizacji społecznych. Art. 12 Konstytucji RP wymienia je wśród zrzeszeń obywatelskich. Fundacje niebędące organizacjami typu korporacyjnego, posiadają większość cech wspólnych wszystkim zrzeszeniom i są zaliczane do grona organizacji społecznych, co potwierdził NSA w uchwale z dnia 12 grudnia 2005 r. Są to organizacje pozarządowe, które nie stanowią jednolitej wewnętrznie grupy. Mogą wykonywać funkcje z zakresu administracji publicznej, jednak ta rola jest w doktrynie prawa administracyjnego kwestionowana. Można bowiem spotkać się ze stanowiskiem, iż fundacja to organ administrujący (Sthal, 2009, s. 265) lub z tezami zaprzeczającymi poprawność takiego twierdzenia¹.

Stworzenie i późniejsza reaktywacja podstaw funkcjonowania fundacji w polskim systemie prawnym ma doniosłe znaczenie z punktu widzenia interesu publicznego, który może być zaspakajany nie tylko poprzez wykonywanie zadań z zakresu administracji publicznej przez organy administracyjne, ale także subsydiarnie przez inne prawem przewidziane instytucje, jakimi są niewątpliwie fundacje.

2. Fundacje – uwagi ogólne

W kwestii uwag wprowadzających należy wskazać, że wyróżnia się fundacje prawa publicznego (Michalska-Badziak, Duniewska i.in., 2004, s.225; Fundowicz, 2002, s. 194-204; Fundowicz, 2005, s. 275, Ćwiek, 2006, s. 78-82; Ochendowski, 1997, s. 355-363; Ochendowski, 2005, s. 248-249) oraz fundacje prawa prywatnego². Kryterium odróżniające te grupy fundacji

¹ Np. Uchwała 7 sędziów SN z dnia 31 marca 1998r., III ZP 44/97: „(...) To, że fundacja stawia sobie za cel zaspakajanie tych samych, albo takich samych potrzeb, do obsługi których powołane są organy administracji publicznej nie upoważnia do twierdzenia, że fundacja wykonuje funkcje z zakresu administracji publicznej (...)”.

² Należy podkreślić, że podział ten nie jest tożsamy z klasyfikacją fundacji ze względu na wykonywany cel, prywatny lub publiczny, ponieważ w Polsce niemożliwe jest tworzenie fundacji o prywatnych celach, co wynika z konstrukcji art. 1 u. f. Por. Cioch (2000, s. 14) oraz Suski (2008, s. 343).

stanowi osoba fundatora i forma ustanowienia. Pierwsze z nich są tworzone w drodze aktu publicznoprawnego (ustawy, aktu administracyjnego) z inicjatywy podmiotu publicznego. Fundacje tego typu wyposażane są w majątek i środki finansowe przez państwo (Skarb Państwa). Ze względu na sposób powoływania, zadania i cele przez nie realizowane, jak i powiązanie z aparatem państwowym, fundacji tych nie można zaliczyć do organizacji pozarządowych. Warto podkreślić, że stanowią grupę stosunkowo niewielką w porównaniu z fundacjami prawa prywatnego. Podmioty te występują wyjątkowo w polskim systemie administracji publicznej oraz pełnią rolę uzupełniającą w zakresie wykonywania zadań publicznych (Knośala, Zacharko, Stasikowski, 2005, s. 322). Ponadto należy podkreślić, że art. 45 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.) wyraźnie wskazuje, że ze środków publicznych nie można tworzyć fundacji. Obecnie można wskazać kilka fundacji tego typu, jak np.: Fundacja im. Ossolińskich (Cioch, 2000, s. 67-73), Centrum Badania Opinii Społecznej, Zakłady Kórnickie (Rogała, 2003, s. 23-27). Niektórzy autorzy do grupy tej zaliczają także Fundację na Rzecz Nauki Polskiej (FNP), (Fundowicz, 2002, s. 279-280)³ oraz Fundację Polsko-Niemieckie Pojednanie (FPNP)⁴, w przypadku których także występują pewne wątpliwości⁵.

Zagadnienie fundacji prawa prywatnego zostało unormowane przede wszystkim w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach oraz w przepisach kodeksu cywilnego. Ustawa o fundacjach nie zawiera definicji poję-

³ Trudno jednoznacznie określić status Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, gdyż sama Fundacja określa się jako niezależna i samodzielna instytucja pozarządowa *non profit*.

⁴ FPNP została ustanowiona wskutek umowy z dnia 16 października 1991 r., zawartej pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Federalnej Niemiec. Na mocy powołanej umowy Rząd RFN przekazał FPNP środki finansowe w kwocie 500 mln marek niemieckich, w celu udzielenia wsparcia ofiarom narodowo-socjalistycznych prześladowań. Następnie FPNP zawarła umowę z niemiecką fundacją „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość Fundacja”, na mocy której uzyskała 1.812 mld marek niemieckich. Z pozyskanych funduszy FPNP realizowała programy wypłat odpowiednio w latach 1999-2000 i 2001-2006 oraz inne doraźne programy wypłat. Por. Kranz (2006, s. 63; por. także <http://www.fnpn.pl/fundacja/statut.php>, 2011).

⁵ Suski wskazane fundacje zalicza do grona tzw. szczególnych rodzajów fundacji (Suski, 2008, s. 442). Cioch i Kidyba nie wymieniają natomiast tych podmiotów wśród omówionych fundacji prawa publicznego (Cioch, Kidyba, 2007, s.335-381). Por. także list prof. M. Żylicza, prezesa zarządu fundacji, *Fundacja Nauki Polskiej musi pozostać niezależna*, Dziennik z dnia 2-3 września 2006 r.

cia „fundacja”, ale określa ją przedmiotowo, tzn. przez pryzmat tego, czym fundacja może się zajmować. Brak legalnej definicji powoduje, że w literaturze przedmiotu, podejmowane są bardziej lub mniej udane próby konstruowania definicji tego terminu, mające charakter albo definicji *sensu largo* albo *sensu stricte* (Michalska-Badziak, Duniewska i.in. 2004, s. 222). W konsekwencji: „w nauce prawa i judykaturze brak zadowalających wyjaśnień odnośnie natury prawnej fundacji” (Kruczalak, 1997, s. 158), a niektórzy autorzy wprost wskazują, że art. 1 u.f. jest przyczyną sprawczą patologii, występującej w obszarze fundacji prowadzących działalność gospodarczą (Cioch, 2007, s. 20).

Wyróżnia się ponadto fundacje *non profit* (np. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Fundacja Mam Marzenie) oraz *not for profit*, przyjmując jako kryterium sposób zagospodarowania zysku. Pierwsze z nich nie przynoszą zysku, gdyż nie prowadzą działalności gospodarczej, drugie - wypracowany z działalności zysk przeznaczają na realizację celów statutowych.

Zgodnie z art. 1 u.f.: „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Powyższa konstrukcja powoduje, że fundacje tworzone w oparciu o tę normę są podmiotami realizującymi tak naprawdę cele ogólne⁶, niemniej funkcjonującymi na zasadach prawa prywatnego. W związku z tym w doktrynie występują polemiki, czy prawo fundacyjne należy zaliczyć do regulacji administracyjnoprawnych czy też regulacji cywilnoprawnych.

Podmiotami legitymowanymi do utworzenia fundacji są zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne (Strzępka, 2002, s. 32-38), niezależnie od obywatelstwa, czy siedziby osoby prawnej (art. 2 u.f.). Osoby fizyczne mogą ustanowić fundację czynnością prawną *inter vivos*, czyli przez oświadczenie woli, wskazane w akcie notarialnym oraz czynnością *mortis causa*, czyli w testamencie (art. 3 ust. 1 zd. 2 u.f. w zw. z art. 927 § 3 k.c.⁷). Osoby praw-

⁶ Jak podkreślono w orzeczeniu SN z dnia 7 lipca 1993 r., IIICZP 88/93, OSNC 1994/1/14: „Cel, dla realizacji którego ustanowiona jest fundacja, ma znaczenie dla danej fundacji i dla konstrukcji tej instytucji prawnej. SN określił fundację jako „formalnie spersonifikowany majątek, o którego przeznaczeniu i sposobie wykorzystania decyduje wola fundatora, wyrażona w statucie”.

⁷ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

ne mogą utworzyć fundację wyłącznie przez złożenie oświadczenia woli *inter vivos*. Podmioty zakładające fundację określane są mianem fundatorów. Fundatorzy przez złożenie oświadczenia o ustanowieniu fundacji i przekazaniu majątku ustanawiają fundację (Cioch, 1986, s. 17-30; Zaporowska, Mazurkiewicz, 1998, Nr 6, s. 224-225, Zaporowska, Mazurkiewicz, 1998, Nr 7, s. 263-266; Dłużak, 1992, s. 66). Samo oświadczenie o powołaniu fundacji musi być złożone w formie aktu notarialnego.

Fundacja działa w oparciu o statut, który może być stworzony przez fundatora (Cioch, 1987, s. 32-43) lub przez podmiot zewnętrzny⁸. Elementem koniecznym jest wpis fundacji do KRS-u. Z momentem wpisu, fundacja uzyskuje osobowość prawną (art. 7 ust. 2 u.f.). Fundacje mogą prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji celu statutowego (art. 5, ust. 5 u.f.). Działalność ta może być prowadzona bezpośrednio lub w formach wyodrębnionych organizacyjnie, jak np. spółka czy spółdzielnia. Utworzenie fundacji prowadzącej działalność gospodarczą wymaga, aby kwota przeznaczona na fundusz założycielski wynosiła co najmniej 1.000 zł.

Nadzór nad fundacjami sprawuje starosta, właściwy minister (ze względu na przedmiot działania) oraz sąd, który orzeka o zgodności działań fundacji i jej organów z prawem, a także ze statutem. Należy podkreślić, iż utworzenie fundacji prawa prywatnego nie jest tożsame z realizacją interesu prywatnego fundatora⁹. O ile początkowo występuje majątek prywatny, przekazany przez fundatora, to w trakcie działania fundacji, przez realizację celów społeczno i gospodarczo użytecznych staje się on niejako „majątkiem publicznym”.

Konkludując, należy zaznaczyć, że przepisy u.f. były wielokrotnie nowelizowane. Zabiegi te spotkały się z krytyką doktryny. Wskazywano m.in. na niedostosowanie ustawy - pomimo rozlicznych prób udoskonalenia regulacji - do obecnej rzeczywistości oraz zwracano uwagę na wadliwość przyjętej w Polsce koncepcji fundacji, powodującej wadliwość prawa fundacyjnego. Zaznaczano też brak czytelności ustawy i nadmierną lakoniczność, wykluczającą regulacje zagadnień o podstawowym znaczeniu, dla funkcjonowania fundacji. W dyskusji podkreślano, że problemy powstałe na tle istniejącej regulacji, prowadzą do uznaniowej interpretacji, która może być usunięta jedynie w drodze uchwalenia nowej ustawy (Zaporowska, Mazurkiewicz, 1994, s. 35; Wiśniewski, 1999, s. 19; Wiśniewski, 1999, s. 4). Wsku-

⁸ Por. Post. SN z dnia 08.12.1992 r. I CRN 182/92 publ. OSNC 1993, z. 7-8. poz. 139.

⁹ Uchwała SN z dnia 18 kwietnia 2000 r., III CZP 9/00 publ. OSNC 2000, poz. 153; Uchwała SN z dnia 13 grudnia 2000 r., III CZP 42/00 publ. OSNC 2001, poz. 67.

tek postulatów przedstawiciele nauki i środowisk pozarządowych, wobec niejasności, jakie wywołała powoływana uchwała NSA, podjęto prace nad nowym aktem prawnym, dotyczącym fundacji. Prace te nie miały jednak jednolitego charakteru (Makowski, 2006, s. 85) i zostały przerwane wskutek wcześniejszego rozwiązania Sejmu w 2007 r. W nowej kadencji Sejm, mimo postulatów środowisk pozarządowych, nie powrócił do pracy nad nowelizacją ustawy.

3. Fundacje korporacyjne

W ostatnich latach widoczna jest wzrastająca tendencja do powstawania fundacji korporacyjnych. Powstawanie opisywanych podmiotów wiąże się z ideą CSR (z ang. *Corporate Social Responsibility*) czyli tzw. społeczną odpowiedzialnością biznesu (Nährlich, 2005, s. 55; *Raport Amcham*, 2011). Jest to koncepcja, która zakłada, iż firmy dobrowolnie prowadzą strategię uwzględniającą interesy społeczne, a dokładnie promują społeczne zaangażowanie biznesu oraz upowszechniają filantropię korporacyjną. W ramach tak pojętych przedsięwzięć przedsiębiorstwa wspierają organizacje społeczne finansowo (sponsoring), delegują swoich pracowników do pracy w organizacjach społecznych (wolontariat pracowniczy), tworzą fundacje wspierające określone szczytne cele oraz propagują działania na rzecz przestrzegania standardów pracy, ochrony praw człowieka i ochrony środowiska (Rok, 2004; Zieliński, 2005; Czerwińska, Raszewska, 2005; Raszewska, 2005). Idea odpowiedzialnego biznesu w szerokim rozumieniu stanowi jeden z wielu elementów zasady zrównoważonego rozwoju (Urbaniec, 2010, s. 283-294).

Fundacje zakładane przez firmy nie do końca stanowią organizacje niezależne. Działają na pograniczu dwóch sektorów, pozarządowego i ekonomicznego. Są silnie powiązane z biznesem, co wpływa na ich odmienną pozycję. Jako przykład fundacji tego typu można wskazać Fundację „Ernst&Young”, Fundację ORLEN „Dar Serca”, Fundację Grupy TP, fundację Polsat lub TVN.

Formalnie są one niezależne od firm założycielskich, aczkolwiek w praktyce sposób finansowania, obsada władz fundacji, jak też działalność przez nie prowadzona, ściśle wiąże się z podmiotami je tworzącymi (Łazarowicz-Kowalik, 2008, s. 84-95). Zwolennicy tego typu organizacji wskazują na autentyczne społeczne zaangażowanie podmiotów. Przeciwnicy natomiast uznają, że stanowią one jedno z wielu narzędzi, służących do budowy wizerunku firmy oraz w rzeczywistości są: „kanałem wydawania firmowych

pieniędzy bez możliwości realnego wpływu na politykę społeczną firmy.” (Dżoga, 2008).

Należy podkreślić, że także zakres działania opisywanych fundacji jest zawężony w stosunku do obszaru zainteresowania fundacji w ujęciu klasycznym (Biały, 2008). Opisywane organizacje powstają na podstawie przepisów u.f. Omawiając zagadnienie fundacji korporacyjnych warto zwrócić uwagę na niezbyt dużą liczbę opracowań i dokumentów w tym temacie, co zdecydowanie utrudnia określenie ich pozycji. Bez wątplenia istotnym źródłem wiedzy, umożliwiającym ocenę działalności fundacji korporacyjnych jest Raport¹⁰ opracowany przez Forum Darczyńców. Autorzy dokumentu starali się przedstawić cechy charakterystyczne dla fundacji korporacyjnych oraz zaprezentować skalę omawianego zjawiska. Z powyższego dokumentu płyną następujące wnioski. Po pierwsze: liczba fundacji korporacyjnych jest zdecydowanie mniejsza od liczby fundacji klasycznych. Autorzy badań zidentyfikowali ok. 50 fundacji korporacyjnych rzeczywiście funkcjonujących, co w odniesieniu do ogólnej liczby fundacji stanowi niewielki odsetek. Najwięcej fundacji korporacyjnych w Polsce powstaje wśród firm i przedsiębiorstw z branży finansowej, wydawniczo-medialnej i paliwowo-energetycznej. Po drugie: impulsem decydującym o zakładaniu fundacji korporacyjnych jest przede wszystkim potrzeba uporządkowania strategii społecznej określonego przedsiębiorstwa. W wielu przypadkach ma to na celu budowanie pozytywnego wizerunku korporacji, która utworzyła fundację. Jak wynika z przeprowadzonych badań fundacje korporacyjne są w pewien sposób bliższe idei fundacji rozumianej jako zespół składników majątkowych przeznaczonych na określony cel. Istotnym substratem tych fundacji jest bowiem kapitał przeznaczony przez konkretną firmę na rzecz fundacji. W przypadku fundacji klasycznych opisywany kapitał wydaje się być wtórny w stosunku do samego zamiaru założenia fundacji i jej celu. Najczęściej kapitał ten ma bowiem minimalną wartość niezbędną do założenia fundacji. Wydaje się zatem, że potencjał finansowy i organizacyjny fundacji korporacyjnych jest zdecydowanie większy niż w przypadku fundacji klasycznych. Fundacje firmowe są lepiej zorganizowane, gdyż mają możliwość korzystania z narzędzi firmy m.in. z wiedzy ekspertów będących pracownikami określonego przedsiębiorstwa. W konsekwencji przekłada się to na profesjonalizację działań w wymiarze organizacyjnym. Statuty funda-

¹⁰ *Fundacje korporacyjne w Polsce - raport z badań*, dostępny pod adresem: <http://www.forumdarczyncow.pl/docs/raport-fundacje-korporacyjne-w-polsce.pdf> (stan z dnia: 03.04.2011 r.).

cji firmowych, sporządzone są przez prawników i wzorowane na statutach spółek, są znacznie bardziej rozbudowane, występują także organy kontroli, a fundacje w zdecydowanej większości wywiązują się z obowiązków sprawozdawczych.

Inaczej także kształtują się źródła dochodów fundacji korporacyjnych i fundacji klasycznych. W przypadku tych pierwszych podstawowym źródłem jest majątek przekazany przez korporację, darowizny ze strony firmy założycielskiej oraz wpłaty z tytułu alokacji 1% podatku dochodowego. Podstawowymi źródłami dochodu fundacji klasycznych są natomiast środki pochodzące z darowizn od osób prywatnych oraz środki z dotacji publicznych, rzadziej 1% podatku. Elementem odróżniającym fundacje korporacyjne jest także cel dla którego zostają one utworzone. Omawiane podmioty najczęściej wspierają działania z obszaru edukacji, nauki, ochrony zdrowia czy pomocy społecznej. Fundacje firmowe rzadko wspierają działania związane z ekologią, ochroną środowiska, prawami zwierząt, kulturą czy prawami człowieka (np. pomoc osobom starszym), które to stanowią domenę działalności fundacji w ujęciu klasycznym. Grupami docelowymi działań fundacji korporacyjnych są najczęściej: dzieci, młodzież, niepełnosprawni, chorzy, studenci i naukowcy. Najczęstszą formą pomocy udzielanej przez nie jest wsparcie finansowe. Fundacje realizują także własne projekty i kampanie, udzielają pomocy rzeczowej lub w formie bezpłatnych usług wykorzystując wiedzę i doświadczenie własnych pracowników, aby np. poprzez udzielanie konsultacji prawnej lub organizację korepetycji dla określonej grupy uczniów (akcja „kup indeks”).

Reasumując trudno jednoznacznie wyłączyć fundacje korporacyjne z sektora pozarządowego, aczkolwiek nie jest możliwe również utożsamienie tych podmiotów z klasycznymi fundacjami czy szerzej z organizacjami pozarządowymi. Wydaje się, że fundacje korporacyjne powinny podlegać wyłączeniu z zakresu pojęcia organizacji pozarządowych na podobnych zasadach, jak fundacje prawa publicznego. Zasygnalizować trzeba, że w ostatnim czasie występuje zjawisko sprzeciwu wobec możliwości uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego przez fundacje korporacyjne. Zwolennicy takiego rozwiązania prezentują pogląd, iż 1% odpisu podatkowego jest pewnego rodzaju pomocą publiczną, która nie powinna być przeznaczana na rzecz fundacji korporacyjnych¹¹.

¹¹ W celu zaprezentowania negatywnego stanowiska wobec finansowania fundacji korporacyjnych z 1% podatku została przeprowadzona akcja na portalu spo-

4. Fundacje polityczne

W Polsce zauważa się brak tradycji w zakresie funkcjonowania fundacji politycznych. Nie ma także aktu normatywnego, który regulowałby status tego typu fundacji. Partie polityczne mogą powoływać fundacje na zasadach ogólnych, zgodnie z przepisami u.f. Należy jednak podkreślić, że w Polsce działają przedstawicielstwa niemieckich fundacji politycznych (m.in. Fundacja im. Friedricha Eberta, Fundacja Heinricha Böla, Fundacja Konrada Adenauera).

Fundacje polityczne są obecnie elementem rzeczywistości wielu krajów Europy (Niemcy, Hiszpania, Węgry) oraz występują w Stanach Zjednoczonych. Podmioty tego typu funkcjonują też na szczeblu Parlamentu Europejskiego. Partie i frakcje polityczne działające w Parlamencie Europejskim mogą zakładać fundacje polityczne zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1524/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2007 r.¹². W myśl powołanego aktu przez fundację polityczną na poziomie europejskim rozumie się: podmiot lub zrzeszenie podmiotów, posiadające osobowość prawną w państwie członkowskim, powiązane z partią polityczną na poziomie europejskim, które w ramach celów i podstawowych wartości, do których dąży Unia Europejska, wspiera i dopełnia cele tej partii politycznej na poziomie europejskim poprzez określone działania. Fundacje polityczne realizują tak określony cel poprzez: aktywny udział w debacie dotyczącej polityki i integracji europejskiej, organizację szkoleń, seminariów i badań mających na celu propagowanie polityki i integracji europejskiej, współpracę z innymi podmiotami z sektora pozarządowego czy przedstawicielami uczelni wyższych na szczeblu krajowym. Warunkami istnienia europejskiej fundacji politycznej są: 1) powiązanie z jedną z istniejących partii europejskich, potwierdzone przez tą partię, 2) posiadanie osobowości prawnej wkraju w którym fundacja ma siedzibę, 3) przestrzeganie w swoim działaniu i programie zasad i wartości Unii Europejskiej, 4) nie prowadzenie działal-

łecznościowym, która jest dostępna pod adresem: <http://www.facebook.com/group.php?gid=386579572864&v=wall> (stan z dnia: 06.04.2011 r.).

¹² Rozporządzenie (WE) nr 1524/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2004/2003 w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania dostępne pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:343:0005:01:PL:HTML> (stan z dnia: 03.04.2011 r.)

ności komercyjnej dla zysku, 5) zrównoważenie składu zarządu pod względem geograficznym.

Aktualnie na poziomie Parlamentu Europejskiego działa dziewięć fundacji politycznych¹³. Podmioty te uzyskują fundusze z budżetu ogólnego Unii Europejskiej wyłącznie za pośrednictwem europejskiej partii politycznej. Przyznane środki, uzyskane z budżetu ogólnego UE, nie mogą być przeznaczane przez fundację do finansowania kampanii wyborczych lub kampanii referendalnych, do bezpośredniego lub pośredniego finansowania innych partii politycznych, do bezpośredniego lub pośredniego finansowania kandydatów lub partii politycznych na poziomie krajowym oraz fundacji na poziomie krajowym.

Fundacja polityczna na poziomie europejskim zostaje wyłączoną zfinansowania w przypadku utraty statusu partii przez organizację, która ją powołała. Także w przypadku, gdy fundacja nie spełni przesłanek wymaganych dla fundacji politycznych zostaje wyłączona z finansowania. Fundacje polityczne są ponadto objęte różnymi zakazami odnośnie darowizn (ograniczenia przedmiotowe i kwotowe). Są zobowiązane do corocznej publikacji swoich dochodów i wydatków oraz do publikacji oświadczenia o aktywach i pasywach, a także do dostarczenia list darczyńców z wyjątkiem darowizn, których wartość nie przekracza 500 euro rocznie na darczyńcę. Parlament Europejski jest zobowiązany do publikacji, na specjalnie utworzonej stronie

¹³ (1) *Centre for European Studies*/Centrum Badań Europejskich (<http://www.thinkingeurope.eu/index.php>) związane z Europejską Partią Ludową, (2) *Foundation for European Progressive Studies*/Fundacja Progresywnych Badań Europejskich (<http://www.feps-europe.eu/>) związana z Partią Europejskich Socjalistów, (3) *European Liberal Forum*/Europejskie Forum Liberalne (<http://www.liberalforum.eu/>) związana z Partią Europejskich Liberalów, Demokratów i Reformatorów, (4) *Green European Foundation*/ Zielona Fundacja Europejska (<http://www.gef.eu/>) związana z Europejską Partią Zielonych, (5) *Institute of European Democrats*/Instytut Europejskich Demokratów (<http://www.iedonline.eu/>) związany z Europejską Partią Demokratyczną, (6) *Transform Europe*/Zmienić Europę (<http://www.transform-etwork.org/index.php>) fundacja związana z Europejską Partią Lewicy, (7) *EUROPA - Osservatorio sulle politiche dell'unione*/UROPA - Obserwatorium Partii Politycznych (<http://www.farefuturofondazione.it/ff/default.asp>) związana z partią Sojusz na Rzecz Europy Narodów, (8) *Foundation for EU Democracy*/ Fundacja na Rzecz Demokracji Unii Europejskiej (<http://www.ffeud.eu/>) związane z Europejskimi Demokratami, (9) *Centre Maurits Coppieters*, związany frakcją polityczną złożoną z reprezentantów dwóch europartii Zielonych i Wolnego Sojuszu Europejskiego skupiającego „narody bez państw” *Greens/European Free Alliance*.

internetowej, sprawozdań rocznych wskazujących kwoty dotacji przyznanych na rzecz poszczególnych fundacji politycznych w konkretnym roku budżetowym.

W ramach działania na rzecz wzmocnienia demokracji i dialogu politycznego w Europie, a także zwiększenia frekwencji w wyborach do Parlamentu Europejskiego, w 2008 r. fundacje europartii otrzymały z budżetu Parlamentu Europejskiego 5 mln euro¹⁴.

W ostatnim czasie w polskim parlamencie został przedstawiony projekt ustawy o fundacjach politycznych, który określa zasady tworzenia i funkcjonowania fundacji politycznych¹⁵. W ocenie projektodawców *ratio legis* uzasadniającym powstanie fundacji politycznych jest niska jakość debaty publicznej. Zjawisko to, zdaniem autorów ustawy projektu, wywołuje dalsze konsekwencje w postaci:

- zniechęcenia obywateli do udziału w życiu publicznym,
- trudności w zakresie konstruowania przez partie wspólnych polityk publicznych,
- braku współdziałania partii politycznych z organizacjami pozarządowymi,
- niskiej jakości tworzonego prawa w sensie braku dostatecznej analizy skutków wprowadzanych regulacji. Autorzy wskazali ponadto na doświadczenie innych państw w przedmiocie fundacji politycznych.

Zgodnie z projektem, fundacja polityczna może zostać utworzona wyłącznie przez partię polityczną (art. 1 ust. 2). Każda partia ma prawo do utworzenia wyłącznie jednej fundacji (art. 2, ust. 2). Celem działania fundacji politycznych jest: podniesienie jakości debaty publicznej, promocja wartości demokratycznych w kraju i za granicą, zwiększenie aktywności wyborczej obywateli i ich widomości obywatelskiej, rozwój kultury politycznej (art. 3). Wskazane cele mogą być osiągnięte w szczególności poprzez:

- działalność informacyjną, edukacyjną, badawczą, naukową i wydawniczą,
- organizowanie konferencji, seminariów i warsztatów,
- przygotowywanie na potrzeby partii - fundatora ekspertyz i analiz,

¹⁴ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1953&format=HTML&aged=1&language=PL&guiLanguage=en> (stan z dnia: 03.04.2011 r.).

¹⁵ Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem, oznaczony jako druk nr 3760 jest dostępny pod adresem: <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/3760.htm> (stan z dnia: 06.04.2011 r.).

- przyznawanie stypendiów i grantów na rzecz badaczy i organizacji pozarządowych w zakresie badań związanych z celami fundacji,
- współpracę z krajowymi i zagranicznymi organizacjami pozarządowymi, uczelniami i innymi instytucjami badawczymi (art. 4).

Fundacje polityczne muszą posiadać dwa obligatoryjne organy w postaci zarządu (organ wykonawczy) i rady fundacji (wewnętrzny organ kontroli). Wskazane podmioty działają w oparciu o statut i przepisy projektowanej ustawy (art. 7), przy czym cele fundacji nie mogą być sprzeczne z celami wynikającymi z ustawy. Fundacja polityczna wyposażona jest w osobowość prawną i stanowi podmiot niezależny od partii, która ją ustanowiła. Osobowość tę fundacja uzyskuje z momentem wpisu do ewidencji fundacji politycznych prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie (art. 9-19), przy czym niezależność fundacji wydaje się mieć charakter ograniczony z uwagi na możliwość kreowania organów fundacji przez partię - założycielkę (art. 27, ust. 3) oraz możliwość likwidacji fundacji przez fundatora w każdym czasie (art. 38). Podstawowym źródłem dochodów fundacji jest subwencja przekazana z budżetu państwa (art. 21, ust. 1), a przypadku fundacji utworzonych przez partie bez prawa do subwencji fundusz założycielski w kwocie 10.000 zł (art. 22). Fundacje ponadto mogą uzyskiwać środki finansowe z darowizn, zapisów, spadków oraz z dochodów z majątku. Projekt nie określa jednak żadnych ograniczeń przedmiotowych, podmiotowych czy limitów związanych z tymi dochodami (art. 23, ust. 1). Jedyne ograniczenie stanowi niemożność przyjmowania darowizn od osób prawnych (art. 23, ust. 2). Fundacje polityczne nie mogą natomiast prowadzić działalności gospodarczej, ale w ramach działalności statutowej uprawnione są do prowadzenia limitowanej działalności odpłatnej (art. 5, ust. 4).

Nadzór nad fundacjami politycznymi powierzony został Państwowej Komisji Wyborczej, która ma prawo do występowania do sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie uchylecia uchwał fundacji niezgodnych z prawem oraz statutem, a także w sprawie zawieszenia organów fundacji i ustanowienia zarządcy przymusowego (art. 29-31). Fundacje ponadto w ramach nadzoru zobowiązane są do składania rocznego sprawozdania ze swojej działalności (art. 32) oraz tzw. informacji finansowej (art. 33 i nast.) do PKW. Opisywany projekt odnosi się także do łączenia fundacji (art. 37) oraz wskazuje zmiany, które należałoby wprowadzić w dotychczas obowiązujących przepisach, dokładnie w 39 aktach normatywnych.

Projektowana regulacja została skrytykowana przez opozycję parlamentarną, środowiska pozarządowe oraz inne podmioty (Król, 2011). Nie sposób nie zgodzić się z niektórymi negatywnymi recenzjami omawianego unormowania. Zarzuty można podzielić na kilka grup problemowych. Po pierwsze podstawowym problem projektu jest brak wystarczającego uzasadnienia dla przyjętego założenia, iż jakość debaty publicznej zostanie poprawiona wskutek powołania fundacji politycznych. Wskazane cele mogą zostać osiągnięte także poprzez wykorzystanie istniejących przepisów przy przeprowadzeniu ich nowelizacji. Nie jest bowiem niezbędne funkcjonowanie dwóch reżimów prawnych regulujących status fundacji i fundacji politycznych. Zasadność powstania inicjatywy legislacyjnej została zakwestionowana m.in. przez Sąd Najwyższy¹⁶, Prokuratora Generalnego¹⁷ czy Forum Darczyńców w Polsce¹⁸. Dodatkowo Forum zwraca uwagę, iż aktualna pozycja i zaufanie do sektora pozarządowego zostały wypracowane wskutek ciężkiej pracy podmiotów go tworzących. Stąd też negatywne konsekwencje wynikające z ewentualnych działań fundacji politycznych mogą wpłynąć na ocenę całego sektora.

Podobna sytuacja wystąpiła w 1994 r., po opublikowaniu raportu Najwyższej Izby Kontroli w przedmiocie funkcjonowania fundacji. Przez wiele lat podmioty te były uznawane za formę przestępczości gospodarczej, co umniejszyło zaufanie do całego środowiska pozarządowego. Wobec tego Forum proponuje zastąpienie terminu fundacja innym, jak np. instytut polityczny. Przeciwnicy projektu wskazują też na niewielkie praktyczne wykorzystanie i znaczenie funduszu eksperckiego dla partii politycznych, który ma zostać zastąpiony właśnie przez fundacje polityczne. Fundusz ten dotychczas był wykorzystywany przez partie polityczne na minimalnym poziomie 5% przyznanej subwencji budżetowej. Należy też odnotować, że aktualnie zauważa się brak przeszkód uniemożliwiających współpracę partii politycznych z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (typu *think-tank*). Partie polityczne, jak dotąd, nie przejawiały jednak większego zaintereso-

¹⁶ Opinia do poselskiego projektu ustawy o fundacjach politycznych, nadesłanego przy piśmie Szefa Kancelarii Sejmu z dnia 21 października 2010 r., GMS-WP-183-178/10.

¹⁷ Opinia Prokuratora Generalnego, PGVII G 023-114/10.

¹⁸ Stanowisko Forum Darczyńców w Polsce z dnia 21 kwietnia 2010 r. na temat projektu ustawy o fundacjach politycznych, w: http://www.forumdarczynow.pl/docs/download/stanowisko_forum_darczynow_na_temat_projektu_ustawy_o_fundacjach_politycznych.pdf (stan z dnia: 03.04.2011 r.).

wania taką współpracą, wręcz odwrotnie była ona marginalizowana. Znamiennym przykładem takiego działania wydaje się nie uwzględnienie projektu nowelizacji przepisów u.f., wypracowanego przez koalicję środowisk pozarządowych w 2007 r.

Kolejnym obszarem problemowym jest kwestia finansowania fundacji politycznych w kontekście przewidzianych instrumentów finansowych. Projekt nie określa żadnych ograniczeń przedmiotowych, podmiotowych czy limitów związanych z dochodami w postaci darowizn, spadków czy zapisów. W związku z tym powstaje ogromne pole do nadużyć o charakterze korupcyjnym. Dla ścisłości trzeba podkreślić, że takie ograniczenia przewiduje ustawa o partiach politycznych¹⁹. W ocenie SN nie dość precyzyjne określenie środków pozyskiwanych przez fundacje może prowadzić do obejścia istniejących ograniczeń w zakresie finansowania partii politycznych. Brak doprecyzowania przepisów może skutkować obejściem zakazu finansowania partii ze źródeł zagranicznych oraz utrudni realizację zasady jawności źródeł finansowych partii politycznych. Niezrozumiałe jest także zróżnicowanie w zakresie rejestracji fundacji politycznych w odniesieniu do fundacji zwykłych, co budzi zastrzeżenia z punktu widzenia równości wobec prawa. Określone wątpliwości nasuwają się wobec ustanowienia PKW organom nadzoru, gdyż należałoby wprowadzić w związku z tym odpowiednie uregulowania organizacyjno-kadrowe pozwalające na skuteczne wykonywanie nadzoru. Rozwiązaniem niemożliwym do zaakceptowania jest także sposobność udzielania grantów przez fundacje na rzecz środowiska naukowego czy pozarządowego. Nie można bowiem zgodzić się z założeniem prezentowanym przez projektodawców, iż fundacje polityczne stanowią będąc ciałem niezależnym od partii, które je powołały. Przedstawione wyżej zarzuty stanowią jedynie część negatywnych opinii dotyczących proponowanego aktu. Zastrzeżenia do omawianego projektu przedstawiły także Biuro Analiz Sejmowych, Komisja Ustawodawcza, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Krajowa Rada Sądownictwa.

Prezentowane wady z jednej strony świadczą o nadmiernym pośpiechu związanym z przygotowaniem projektu, a z drugiej wskazują na kompletne niezrozumienie podstawowych zasad dotyczących organizacji pozarządowych czy współpracy tych podmiotów z organami administracji publicznej, ze strony projektodawców.

¹⁹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr79, poz. 857 z późn. zm.).

W konkluzji podkreślić trzeba, że sama idea fundacji politycznych zasługuje na uwagę. Niemniej przyjęcie koncepcji wypracowanej w projekcie nie jest możliwe do zaakceptowania. Wprowadzenie proponowanych regulacji może spowodować skutki odwrotne od zamierzonych w uzasadnieniu projektu. Naprawa debaty publicznej nie wymaga wprowadzenia nowych podmiotów, a polega na udoskonaleniu narzędzi już istniejących, które mogłyby tę debatę umożliwić. Należy pamiętać że nowe nie zawsze oznacza lepsze, tak jak inne nie oznacza gorsze. Wydaje się że podstawowym problemem debaty publicznej jest jej pozornosc, a w skrajnych przypadkach nawet jej brak.

5. Podsumowanie

Funkcjonowanie fundacji w sferze życia społecznego jest przejawem poprawności działania tzw. społeczeństwa obywatelskiego. Wielosc potrzeb oraz rosnaące oczekiwania, zmierzajace do zaspokojenia czesto indywidualnego interesu, sa podstawa pewnego rodzaju „specjalizacji” fundacji.

Fundacje korporacyjne oraz fundacje polityczne stanowią pewne wyzwanie dla rzeczywistosci społecznej w naszym kraju. Podmioty te wydaja się interesujace, nie tyle dla samego sektora pozarządowego, lecz takze dla wspolpracy międzysektorowej. W przypadku fundacji korporacyjnych mozna wskazać na wspoldziałanie na linii sektor pozarządowy - sektor ekonomiczny, a w przypadku fundacji politycznych wspoldziałanie na szczeblu sektor rządowy - sektor pozarządowy. Majac na uwadze staly rozwój srodowiska pozarządowego, w tym powstawanie nowych form organizacji, czy tez fundacji nalezalo by postulowac za stworzeniem jednej regulacji dotyczacej wszystkich tych podmiotow. Działania takie powinny jednak zostac poprzedzone dyskusja na temat tozsamosci fundacji korporacyjnych i politycznych, ktore trudno uznac za organizacje niezalezne i apolityczne. Przy zalozeniu, iz wskazane fundacje naleza do grona organizacji pozarządowych, nalezy zglosic postulat *de lege ferenda*, aby proponowane działania legislacyjne dotyczyly przede wszystkim nowelizacji przepisow u.f., ktore to uwzględnialyby nowe formy fundacji i kompleksowo rozwiazalyby problemy wystepujace w obszarze działania wszystkich rodzajow fundacji²⁰.

²⁰ Warto zwrócić uwagę na ustawę z dnia 17 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, która odnosi się do różnych rodzajów stowarzyszeń, takich jak: stowarzyszenia zwykłe, uproszczone czy związki stowarzyszeń.

W trzecim sektorze pozarządowym występują określone cechy (zale-ty) nieobecne w pierwszym czy drugim sektorze. Włączenie fundacji korporacyjnych i politycznych do sektora pozarządowego może przyczynić się do ich zaniku. W konsekwencji może to zwiększyć dwie skrajne tendencje prowadzące do upublicznienia tego sektora - z jednej strony, oraz do komercjalizacji środowiska pozarządowego - z drugiej strony. Aktualnie można dostrzec pojedyncze symptomy opisywanego zjawiska przejawiające się w nadmiernej etatyzacji i hybrydyzacji struktur pozarządowych oraz w rywalizacji o ograniczone środki finansowe. Warto także podkreślić, że działanie na styku sektorów sprzyja zachowaniom korupcyjnym, co w efekcie może prowadzić do powstawania zjawiska czwartego sektora, charakteryzującego się realizacją prywatnych korzyści za publiczne środki. Poniżej zaprezentowano próbę komparatystyki fundacji korporacyjnych i fundacji politycznych, stanowiących szczególną formę fundacji.

Tab. 1: Porównanie fundacji zwykłych, korporacyjnych i politycznych

Kryterium	Fundacje zwykłe	Fundacje korporacyjne	Fundacje polityczne
Podstawa prawna	Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. (tj. Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 z późn. zm.)	Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. (tj. Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 z późn. zm.)	Brak Projekt ustawy druk nr 3760
Podmioty uprawniane do założenia	<ul style="list-style-type: none"> Osoby fizyczne Osoby prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce lub za granicą 	<ul style="list-style-type: none"> Osoby fizyczne Osoby prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce lub za granicą 	Wyłącznie partie polityczne zarówno będące w parlamencie oraz partie pozostające poza parlamentem mające siedzibę w Polsce
Sposób utworzenia	Czynność <i>inter vivos</i> oświadczenie notarialne Czynność <i>mortis causa</i> w testamencie	Czynność <i>inter vivos</i> oświadczenie notarialne	Czynność <i>inter vivos</i> oświadczenie notarialne
Organy obligatoryjne	Zarząd	Zarząd	Zarząd Rada fundacji
Cel działania	cele społecznie lub gospodarczo użyteczne, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska, opieka nad zabytkami 	cele społecznie lub gospodarczo użyteczne, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska, opieka nad zabytkami 	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie jakości debaty publicznej, promocja wartości demokratycznych, zwiększenie aktywności wyborczej obywateli i ich świadomości obywatelskiej, rozwój kultury politycznej
Rejestracja	Krajowy Rejestr Sądowy	Krajowy Rejestr Sądowy	Ewidencja fundacji politycznych
Organy	Starosta właściwy miejscowo,	Starosta właściwy miejscowo-	Państwowy Komitet Wybor-

FUNDACJE KORPORACYJNE I FUNDACJE POLITYCZNE NA TLE...

Kryterium	Fundacje zwykłe	Fundacje korporacyjne	Fundacje polityczne
nadzoru i kontroli	Minister właściwy resortowo, Sąd rejestrowy właściwy miejscowo	wo, Minister właściwy resortowo, Sąd Rejestrowy właściwy miejscowo	czy, Sad rejestrowy (Sąd Okręgowy w Warszawie)
Majątek	Fundusz założycielski minimalnie wynoszący 1.000 zł Składniki majątkowe wskazuje fundator, mogą to być: <ul style="list-style-type: none"> • pieniądze • papiery wartościowe • rzeczy ruchome i nieruchomości oddane na własność 	Fundusz założycielski minimalnie wynoszący 1.000 zł Składniki majątkowe wskazuje fundator, mogą to być: <ul style="list-style-type: none"> • pieniądze • papiery wartościowe • rzeczy ruchome i nieruchomości oddane na własność 	Fundacje założone przez partie pozostające w parlamencie brak wskazania Fundacje założone przez partie pozostające poza parlamentem fundusz założycielski - 10.000 zł
Źródła dochodu	<ul style="list-style-type: none"> • Dotacje od organów administracji publicznej • Darowizny, • Zapisy, • Spadki, • Ofiarność publiczna • Nawiazki i świadczenia pieniężne nakładane przez sądy • 1% podatku 	<ul style="list-style-type: none"> • Darowizny, • Zapisy, • Spadki, • Ofiarność publiczna, • 1% podatku 	<ul style="list-style-type: none"> • Subwencja budżetowa w wysokości 25% przekazywana przez partię założycielkę z budżetu państwa , • Darowizny, • Zapisy, • Spadki
Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej	Tak, ale pod warunkiem przeznaczenia dochodu na cele statutowe	Tak, ale pod warunkiem przeznaczenia dochodu na cele statutowe	Nie, ale występuje możliwość prowadzenia działalności odpłatnej w ramach celów statutowych ograniczona do usług szkoleniowych i edukacyjnych, sprzedaży wydawnictw i przedmiotów promujących fundację Dochód może być przeznaczony wyłącznie na działalność statutową i nie może przekroczyć 10% ogólnych dochodów fundacji, nadwyżka przeznaczana jest na rzecz Skarbu Państwa
Przedstawicielstwa	tak	tak	nie
Łączenie fundacji	Według postanowień statutu	Według postanowień statutu	W przypadku połączenia partii politycznej z inną partią fundacje podlegają połączeniu

Kryterium	Fundacje zwykłe	Fundacje korporacyjne	Fundacje polityczne
Likwidacja fundacji	<ul style="list-style-type: none"> • w razie osiągnięcia celu, dla którego fundacja była ustanowiona • w razie wyczerpania środków finansowych i majątku fundacji • na wniosek wojewody lub Ministra właściwego resortowo • majątek przeznaczany na cele społecznie lub gospodarcze 	<ul style="list-style-type: none"> • w razie osiągnięcia celu, dla którego fundacja była ustanowiona • w razie wyczerpania środków finansowych i majątku fundacji • na wniosek wojewody lub Ministra właściwego resortowo 	<ul style="list-style-type: none"> • z woli fundatora w dowolnym czasie • na wniosek PKW • majątek jest przejmowany Skarb Państwa
Możliwość uzyskania statusu OPP	tak	tak	nie

Źródło: Opracowanie własne.

LITERATURA

- Biały A., Hojność według korporacji. „Rzeczpospolita”, 3 marca 2008 r.
- Cioch H., Istota aktu fundacyjnego. „Nowe Prawo”, 1986, Nr 10, s. 17-30.
- Cioch H., Statut fundacji. „Państwo i Prawo”, 1987, Nr 2, s. 32-43.
- Cioch H., Fundacja - Zakład Narodowy imienia Ossolińskich jako fundacja prawa publicznego. „Państwo i Prawo”, 2000, Nr 4, s. 67-73.
- Cioch H., Przedstawicielstwa fundacji zagranicznych. „Przeгляд Sądowy”, 2000, Nr 5.
- H. Cioch, W: H. Cioch, A. Kidyba, Ustawa o fundacjach. Komentarz. Warszawa 2007.
- Cioch H., Kidyba A., Ustawa o fundacjach. Komentarz. Warszawa 2007, s.335-381.
- Czerwińska G., Raszewska G., Dobroczynność jest zaraźliwa. „Rzeczpospolita”, 28 maja 2005 r.
- Czerwińska G., Raszewska G., Firmowi społecznicy. „Rzeczpospolita”, 28 grudnia 2005 r.
- Ćwiek M., Fundacje prawa publicznego w Polsce - charakterystyka i przykłady. „Trzeci Sektor”, 2006, Nr 8, s. 78-82.
- Dłużak K., Fundacja w praktyce notarialnej. „Rejent”, 1992, Nr 2.
- Dzoga M., Wiele fundacji korporacyjnych służy do wydawania firmowych pieniędzy. „Gazeta Prawna”, 18 października 2008 r.
- Fundowicz S., W: Stelmasiak J., Szreniawski J. (red.), Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej. Bydgoszcz - Lublin 2002.

- Fundowicz S., Decentralizacja administracji. Lublin 2005.
- Fundacje korporacyjne w Polsce - raport z badań. W:
<http://www.forumdarczyncow.pl/docs/raport-fundacje-korporacyjne-w-polsce.pdf> (stan z dnia: 03.04.2011 r.).
- <http://www.fnp.pl/fundacja/statut.php>).
- <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1953&format=HTML&aged=1&language=PL&guiLanguage=en> (stan z dnia: 03.04.2011 r.).
- <http://www.facebook.com/group.php?gid=386579572864&v=wall> (stan z dnia: 06.04.2011 r.).
- http://www.forumdarczyncow.pl/docs/download/stanowisko_forum_darczyncow_na_temat_projektu_ustawy_o_fundacjach_politycznych.pdf (stan z dnia: 03.04.2011 r.).
- Knosala E., Zacharko L., Stasiowski R., Nowe zjawiska organizacyjno-prawne we współczesnej polskiej administracji. W: Podmioty administracji publicznej i prawne formy ich działania. Studia i materiały z konferencji jubileuszowej Profesora Eugeniusza Ochendowskiego. Toruń 2005.
- Kranz F., Dostęp do sądu a świadczenie Fundacji „Polsko - Niemieckie Pojednanie”. „Państwo i Prawo”, 2006, Nr 8.
- Król M., Po co nam fundacje polityczne? „Dziennik Gazeta Prawna”, 9 lutego 2011 r.
- Kruczalak K., Niektóre zagadnienia polskiego prawa fundacyjnego. W: Bączek M. (red.), Księga Pamiątkowa Ku Czci Profesora Leopolda Steckiego. Toruń 1997.
- Łazarowicz-Kowalik M., Między organizacjami pozarządowymi a biznesem - fundacje korporacyjne. „Trzeci Sektor”, 2008, Nr 14, s. 84-95.
- Makowski G., Kalendarium zmian prawnych. „Trzeci Sektor”, 2006, Nr 8.
- Michalska-Badziak R., W: Duniewska Z., Jaworska-Dębska B., Michalska-Badziak R., Olejniczak-Szałowska E., Stahl M., Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej. Bydgoszcz - Lublin 2002.
- Michalska-Badziak R., W: Duniewska Z., Jaworska-Dębska B., Michalska-Badziak R., Olejniczak-Szałowska E., Stahl M., Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie. Warszawa 2004.
- Nährlich S., Bürgerstiftungen als Ausdruck modernen Corporate Citizenship. W: Deutschland, Bürgergesellschaft und Demokratie. Berlin 2005.

- Ochendowski E., Fundacja prawa publicznego - Nowy podmiot administracji. W: Olszewski H., Popowska B. (red.), *Gospodarka - Administracja - Samorząd*. Poznań 1997, s. 355-363.
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*. Toruń 2005.
- Raport Amcham na temat społecznej odpowiedzialności biznesu 2010. W: http://amcham.pl/file/pdf/csr_report_polish_version.pdf?PHPSESSID=e7a5a632d317e2fb09f2e26656a4f1f7(stan z dnia: 06.04.2011 r.).
- Raszkowska G., Mali nie lubią rozgłosu. „Rzeczpospolita”, 28 grudnia 2005 r.
- Rogała R., Wybrane aspekty prawne Fundacji Zakłady Kórnickie. „Fundacja”, 2003, Nr 1, s. 23-27.
- Rok B., *Odpowiedzialny biznes w nieodpowiedzialnym świecie*. Warszawa 2004.
- Sthal M. (red.), *Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie*. Wyd. IV, Warszawa 2009.
- Strzępka J., Fundator - osoba prawna w prawie fundacyjnym. „Prawo Spółek”, 2002, Nr 6, s. 32-38.
- Suski P., *Stowarzyszenia i fundacje*. Warszawa 2008.
- Wiśniewski C., Granice wolności i funkcjonowania organizacji pozarządowych ze względu na formy prawno-organizacyjne. W: Wyrzykowski M. (red.), *Podstawy prawne funkcjonowania organizacji pozarządowych*. Warszawa 1999.
- Wiśniewski C., Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych - wybrane problemy cywilnoprawne. „Glosa”, 1999, Nr 4.
- Urbaniec M. (2010): Wybrane instrumenty rozwoju zrównoważonego. W: Banse G.; Janikowski R.; Kiepas, A. (red.): *Zrównoważony rozwój - ponadnarodowo. Spojrzenia i doświadczenia z Europy Środkowej*. Edition Sigma: Berlin, s. 283-294.
- Zaporowska J., Mazurkiewicz J., Cel fundacji. „Monitor Podatkowy”, 1994, Nr 12.
- Zaporowska J., Mazurkiewicz J., Kapitał założycielski fundacji, cz. I. „Monitor Podatkowy”, 1998, Nr 6, s. 224-225.
- Zaporowska J., Mazurkiewicz J., Kapitał założycielski fundacji, cz. II. „Monitor Podatkowy”, 1998, Nr 7, s. 263-266.
- Zieliński M. A., Biznes z ludzką twarzą. „Rzeczpospolita”, 28 maja 2005 r.
- Żylicz M., Fundacja Nauki Polskiej musi pozostać niezależna. „Dziennik”, 2-3 września 2006 r.

Akty prawne

Dz.U. Nr 27, poz.72.

Dz.U. Nr 46, poz. 203 z późn. zm.

Dz.U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.

Projekt ustawy wraz z uzasadnieniem, oznaczony jako druk nr 3760 jest dostępny pod adresem: <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/3760.htm> (stan z dnia: 06.04.2011 r.).

Opinia do poselskiego projektu ustawy o fundacjach politycznych, nadesłanego przy piśmie Szefa Kancelarii Sejmu z dnia 21 października 2010r., GMS-WP-183-178/10.

Opinia Prokuratora Generalnego, PGVII G 023-114/10.

Orzeczenie SN z dnia 7 lipca 1993r., IIICZP 88/93, OSNC 1994/1/14.

Post. SN z dnia 08. 12. 1992 r. I CRN 182/92 publ. OSNC 1993, z. 7-8. poz. 139.

Rozporządzenie (WE) nr 1524/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2004/2003 w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania. W: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:343:0005:01:PL:HTML> (stan z dnia: 03.04.2011 r.)

Uchwała 7 sędziów SN z dnia 31 marca 1998r., III ZP 44/97: „(...) To, że fundacja stawia sobie za cel zaspokajanie tych samych, albo takich samych potrzeb, do obsługi których powołane są organy administracji publicznej nie upoważnia do twierdzenia, że fundacja wykonuje funkcje z zakresu administracji publicznej (...)”.

Uchwała SN z dnia 18 kwietnia 2000 r., III CZP 9/ 00 publ. OSNC 2000, poz.153.

Uchwała SN z dnia 13 grudnia 2000 r., III CZP 42/00 publ. OSNC 2001, poz. 67.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 z późn. zm.).